

Erfið barátta framundan

– segir Sigurveig Pétursdóttir
formaður samninganefndar LÍ

■ ■ ■ Hávar Sigurjónsson

„Hugur íslenskra lækna hefur aldrei staðið jafn sterkt til þess að fara héðan og núna,“ segir Sigurveig Pétursdóttir formaður samninganefndar Læknafélags Íslands. Framundan eru kjaraviðræður við samninganefnd ríkisins og Sigurveig segir ljóst að verulegar kjarabætur, launahækkningar, verði að koma til yfir línuna eigi lækna ekki einfaldlega að greiða atkvæði unnvörpum með fótunum.

„Í Noregi og Svíþjóð vantar alls staðar lækna og þar kvarta lækna yfir lækna-skorti og miklu vinnuálagi þess vegna. Það er því auðfengin vinna annars staðar og íslenskir sérfræðilækna hafa aldrei snúið aftur út í jafnmiklum mæli og nú; íslenskir lækna erlendis hafa aldrei verið jafn tregir og nú til að flytja heim og þar við bætist sistækkandi hópur sem vinnur hlutavinnu í Noregi og Svíþjóð en er þó enn búsettur hér á Íslandi, þó farið sé út allt að 2-3 vikur í mánuði. Loks eru unglæknarnir sem greinilega reyna allt hvað þeir geta til að komast sem fyrst út í sérnam og staldra því skemur við eftir almenna læknanámið en tíðkaðist. Áður voru þeir kannski hér heima í tvö til fjögur ár, nú eru það eitt til tvö að meðaltali.“

Sigurveig er sérfræðingur í bæklunar-skurðlækningum barna og starfar sem lækni á bæklunardeild Landspítalans. Hún lauk læknanámi frá Háskóla Íslands 1984 og stundaði framhaldsnám og sérfræðilækningar í Svíþjóð um 15 ára skeið áður en hún flutti heim aftur til Íslands fyrir um 11 árum. Hún er í 100% starfi á Landspítala og starfar ekki sjálfstætt utan hans. Hún vakti athygli á aðalfundi Læknafélags Íslands í október þar sem hún stóð upp og skýrði heilbrigðisráðherra

frá því að laun hennar væru um 515.000 á mánuði með alla þessa menntun að baki, ábyrgð í starfi og mánaðarlegar vinnustundir. Svar hans var að laun hans sem alþingismanns væru svipuð.

„Þessi samanburður er móðgandi þar sem hann er kosinn vinsældakosningu óháð menntun en ég ekki. Ég gæti tekið að mér hans starf fyrirvaralaust en hann ekki tekið við mínu. Svo einfalt er það.“

Aðspurð um hvaða áhrif það hafi á starfið á spítalanum að margir lækna eru í hlutastarfi erlendis, segir Sigurveig að það hafi augljósar takmarkanir í för með sér. „Viðkomandi lækni er ekki við nema að hluta og ekki hægt að ná í hann svo auðveldlega ef eitthvað kemur uppá þar sem hann er í öðru landi. Hann er einfaldlega ekki í vinnu hér á meðan hann er erlendis svo einhver annar verður að vinna vinnuna því ekki er alltaf hægt að segja sjúklingum að bíða. Þetta finnum við sem erum þó enn í fullri vinnu hér á spítalanum.“

Allir að skoða auglýsingar

Sigurveig dregur enga fjöður yfir að andinn meðal íslenskra lækna hafi gerbreyst á undanförunum misserum. „Það eru allir að velta því fyrir sér hvort þeir eigi að fara eða vera. Hvar sem maður kemur í hóp lækna er umræðuefnið það sama. Nánast allir fylgjast með atvinnuauðglýsingum erlendis frá og velta því fyrir sér – í mismikilli alvöru sannarlega – hvort þeir eigi að slá til. Hér áður var fólk ekkert að spá í þetta og hafði engan áhuga á því hvort væru lausar læknisstöður á sjúkrahúsum í Noregi eða Svíþjóð. Nú er þetta aðalræðuefnið. Á mínu heimili hefur þetta enn ekki komið til umræðu þó eiginmaður

minn sé sænskur og atvinnumöguleikar hans talsvert meiri þar en hér. Þegar ég spurði hann um daginn hvort hann væri til í að flytja út aftur sagði hann: „Láttu mig bara vita hvenær ég á að setja niður í töskurnar.“ Það sem heldur í okkur er 14 ára gömul dóttir okkar sem vill alls ekki flytja og ég veit að tregða til að rífa börnin upp úr umhverfi sínu er ein algengasta ástæða þess að fólk situr enn um kyrrt.“

Greiða atkvæði með fótunum

Unglæknum hefur fækkað, segir Sigurveig, og það veldur ýmsum vandkvæðum í daglegu starfi spítalans. „Það munar verulega um það hvort unglæknarnir eru hér að meðaltali í tvö ár áður en þeir fara í framhaldsnám eða bara eitt og hálf ár. Það er ekki svo auðvelt að fylla í það skarð þó það virðist ekki stórt. Og aðalatriðið hvað unglæknana varðar er að þeir fá betri laun annars staðar. Ef launin þeirra væru sómasamleg lægi þeim ekki svona á að komast í burtu. Það er einfaldlega að stinga hausnum í sandinn að ímynda sér að nýjar byggingar og ný tæki muni leysa allan vanda. Það er hluti af lausninni en án betri launa er það til lítils.“

Framundan er kjarabarátta sem Sigurveig segir alveg ljóst að verði að færa læknum verulegar launahækkningar ef sátt eigi að nást.

„Laun lækna hafa dregist aftur úr sambærilegum háskólastéttum og sérstaklega hafa laun almennra lækna dregist afturúr. Þau eru einfaldlega skammarlega lág og er þá nánast sama við hvað er miðað. Í umræðunni um laun lækna hefur gjarnan verið horft á heildarlaunin sem fengin eru með gríðarlega mikilli vinnu, ýmist endalausum vöktum eða bakvakta-

„Okkur er fullkomlega ljóst að ef við náum ekki ungu sérfræðingunum heim og missum unglæknana frá okkur hrynur íslenska heilbrigðiskerfið,“ segir Sigurveig Pétursdóttir formaður samninganefndar Læknafélags Íslands.

greiðslum til lækna á landsbyggðinni sem eru nánast alltaf í vinnunni, á vakt eða bakvakt, og greiðslurnar til þeirra því eðlilegar þegar skoðað er í því samhengi. Ef við tökum dæmi af ungum lækni sem er að koma út á vinnumarkaðinn eftir samfellt nám í grunnskóla, menntaskóla og læknadeild háskólans er hann 26 ára gamall þegar hann byrjar að vinna fyrir launum. Byrjunarlaun hans eru rúmar 300.000 krónur á mánuði. Með því að taka allar vaktir sem bjóðast getur hann búist við mánaðarlaunum upp á 450.000 krónur. Margir ungir læknar eru einnig að stofna fjölskyldur og þeir vilja einfaldlega ekki vinna svo mikið að þeir sjái fólkið sitt aldrei. Hver vill það? Erfið vaktavinna styttir sannanlega lífið og fólk á ekki að þurfa að byggja lífsafkomu sína á því að standa margar næturvaktir í mánuði umfram eðlilegan vinnutíma. Hér hefur verið mikið misræmi í samanburði á launum á milli stétta, þar sem heildarlaun lækna með óheyrilegri vaktabyrði eru borin saman við dagvinnulaun annarra stétta. Það á auðvitað að miða við dagvinnulaun og ekkert annað.“

Almennir læknar verst settir

Það var viðurkennt að í síðustu kjarasamningum lækna hafi megináherslan verið

lögð á að hækka laun ungra sérfræðinga og laun almennra lækna hafi setið eftir í samningagerðinni. Seyðið hefur greinilega verið sopið af þeirri stefnu. Sigurveig segir að ekki verði unað við þetta lengur.

„Í samninganefnd Læknafélags Íslands eru tveir fulltrúar almennra lækna og við vinnum mjög þétt saman öll nefndin og það verður enginn skilinn eftir í komandi samningagerð. Það er mín einlæga sannfæring að læknar séu einn hópur og þeir eiga að standa saman og þeir þurfa þess. Ég held að það hafi aldrei verið jafnljóst og núna. Ég er ekki bara að tala um sjúkrahúslækna heldur einnig sjálfstætt starfandi sérfræðinga utan spítalans. Mikilvægi samstöðunnar hefur aldrei vegið jafnþungt og nú. Því ég geri mér engar grillur um að við munum sækja launa-hækkanir til viðsejenda með auðveldum hætti. Það verður baráttu og það verður erfitt.“

Sigurveig segir að innan samninganefndarinnar ríki mikill einhugur og samstaða en hún leggur jafnframt áherslu á mikilvægi þess að nefndin hafi sterkt bakland í stéttinni. Hún er ómyrk í máli: „Okkur er fullkomlega ljóst að ef við náum ekki ungu sérfræðingunum heim og missum unglæknana frá okkur hrynur íslenska heilbrigðiskerfið. Við sem erum hér heima, og höfum lokið okkar sérfræði-

námi, getum ekki haldið kerfinu gangandi upp á eigin spýtur. Þetta þurfa viðsejendur okkar að skilja og sýna vilja til að snúa þessu við. Í þessu felst engin hótun heldur er þetta hinn grimmi veruleiki sem blasir við. Þetta er það sem okkur í samninganefnd Læknafélags Íslands finnst við bera ábyrgð á að ná tökum á.“

Verðum að ná samningi

Hún kveðst ekki tilbúin til að nefna neinar tölur eða prósentur í væntanlegri kröfugerð en segist gera sér ljósa grein fyrir því að félagsmenn muni ekki samþykkja hvað sem er. „Þetta verður að vera samningur sem færir okkar fólki verulega kjarabætur. Ég vil helst ekki hugsa það til enda hvað tekur við ef félagsmenn fella samning og við stöndum uppi samningslaus. Þá er hætt við að læknar leiti annað í auknum mæli og því getum við ekki stjórnað. Ef ekki næst samningur sem læknar sætta sig við, eru þeir í þeirri stöðu að geta farið. Þeir eru eftirsóttur vinnukraftur alls staðar í kringum okkur. Spurningin er hvort við sem þjóð viljum einnig sýna að við sækjumst eftir kröftum þeirra.“